

अथ अग्निहोत्रम्

आचमनमन्त्राः

ओम् अमृतोपस्तरणमसि स्वाहा ॥ १ ॥ यस्मात् प्रथम
ओम् अमृतोपिधानमसि स्वाहा ॥ २ ॥ यस्मात् दोस्रो
ओम् सत्यं यशः श्रीमयि श्रीः श्रयतो स्वाहा ॥ ३ ॥ यस्मात् तेजो

— श्रीमद्भागवतम् १०-१०-३३, ३४

अङ्गुष्ठीमन्त्राः

ओम् वाहुम् आस्येऽस्तु । यो मन्त्रले मुख,
ओम् नसोमं प्राणोऽस्तु । यो मन्त्रले नासिकाका द्वे छिद्र,
ओम् अक्ष्णोमं चक्षुरास्तु । यो मन्त्रले दुवे आँखा,
ओम् कर्णयोमं श्रोत्रमस्तु । यो मन्त्रले दुवे कान,
ओम् बाह्योमं वलमस्तु । यो मन्त्रले दुवे बाहु,
ओम् ऊर्वोमं ओजोऽस्तु । यो मन्त्रले दुवे जंघा,
ओम् अरिगति मेऽज्ञानि तनुस्तवा मे सह सन्तु । यो मन्त्रले सबै अङ्ग ।

— श्रीमद्भागवतम् १-३-३१, ३२

ईश्वरस्तुतिप्रार्थनोपासनामन्त्राः

ओम् इमं विश्वानि देव सवितरुतिरानि परा सुव ।
यदभ्रं तनः आ सुव ॥ १ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिके आसीत् ।
स दाधार पृथिवीं द्यामनोमं कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ २ ॥ — ऋग्वेद १-३-५
यः आत्मदा बलदा यस्य विश्वः उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।
यस्य च्छायाऽमृतं यस्य भूयुः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ ३ ॥ — ऋग्वेद १०-१-१३
यः प्राणतो निमिषतो महितैकऽद्रुद्राजा जगतो बभूव ।
यदृशेऽस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ ४ ॥ — ऋग्वेद १-३-३
येन वौरुणा पृथिवी च दृढा येन स्वः स्तभितं येन नाकः ।
योऽनन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥ ५ ॥ — ऋग्वेद १-३-६

प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा ज्ञातानि परि ता बभूव ।
यत्कामास्ते जुहुमस्तनोऽस्तु वयं स्वाम पतयो रयीणाम् ॥ ६ ॥ — ऋग्वेद १-३-१०
स नो बभूवृजिना स विधाता धामानि वेद भूवनानि विश्वा ।
चत्र देवाऽअमृतमानशानास्तुतीये धामन्यैरयन्त ॥ ७ ॥ — ऋग्वेद ३-१-१०
अने नय सुपथा रायेऽअस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठाने नमऽजितं विधेम ॥ ८ ॥ — ऋग्वेद ४-०-१६

अन्याधानम्

ओम् भूर्भुवः स्वः । — ऋग्वेद १-१-१
ओम् भूर्भुवः स्वर्धौरिव भूमा पृथिवीव वरिष्णा ।
तस्यास्ते पृथिवि देवयजनि पृष्टेऽग्निमनादमनाद्यावादे ॥ — ऋग्वेद ३-०-५

अग्नि प्रदीपन-मन्त्रः

ओम् उद्बुध्यस्वामे प्रतिजागृहि त्वमिष्टापूर्ते सँ सृजेधामयं च ।
अस्मिन्सधस्थेऽअध्युत्तरास्मिन् विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ॥ — ऋग्वेद १-५-५४

समिधाधानम्

ओम् अयन्त इधम् आत्मा जातवेदस्तेनेध्यस्व वद्धस्य चेद्ध वद्धस्य
चास्मान् प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेनानाद्येन समेधय स्वाहा ॥
इदमनये जातवेदसे-इदन् मम ॥ १ ॥ — ऋग्वेद १-१-१३
यो मन्त्रले पाँहलो समिधा घृतमा इवापर आहूति दिनु
ओम् समिधार्थि दुवस्यत धृतेर्बोधयतातिथिम् ।
आस्मिन् हव्या जुहोतेन स्वाहा ॥ इदमनये-इदन् मम ॥ २ ॥
सुसमिद्वाय गोचिक्रे घृतं तीर्तं जुहोतेन ।
अनये जातवेदसे स्वाहा । इदमनये जातवेदसे - इदन् मम ॥ ३ ॥
यो दुई मन्त्रले दोसा समिधा घृतमा इवापर आहूति दिनु — ऋग्वेद ३-१-६, ९
तन्वा समिद्धरुद्रिरो घृतेन वद्धयामसि ।
बृहच्छेका यविष्ठय स्वाहा ॥
इदमनयेऽङ्गिरसे-इदन् मम ॥ ४ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
यो मन्त्रले तसो समिधा घृतमा इवापर आहूति दिनु

घृताहुति-मन्त्रः

ओम् अयन्त इधम् आत्मा जातवेदस्तेनेध्यस्व वद्धस्य चेद्ध वद्धस्य
चास्मान् प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेनानाद्येन समेधय स्वाहा ॥
इदमनये जातवेदसे-इदन् मम ॥ १ ॥
यस मन्त्रले पाँच आहूतिहरे दिनु — ऋग्वेद १-१-१३

जलप्रसेचन-मन्त्राः

ओम् अदितेऽनुमन्यस्व ॥ पूर्व दिशाया, बायाँ देखि दायाँ
ओम् अनुमतेऽनुमन्यस्व ॥ पश्चिम दिशाया, दायाँ देखि बायाँ
ओम् सरस्वत्यनुमन्यस्व ॥ उत्तर दिशाया, दायाँ देखि बायाँ
— गोपिभः गृह्यम् १-३-१-३
ओम् देव सवितः प्रसुव यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं भगाय । दिव्यो गन्धर्वः
केतूपः केतं नः पुनात वाचस्पतिर्वाचं नः स्वदतु ॥ — ऋग्वेद ३-०-१

पूर्व दिशाबाट प्रारम्भ गरि वेदीको चारो दिशाया जल सिर्जन गर्नु

आचारावाज्यभागाहुति-मन्त्राः

ओम् अनये स्वाहा ॥ इदमनये-इदन् मम ॥
(यस मन्त्रले वेदीको उत्तर भागमा प्रज्वलित समिधामा आहूति दिनु)
ओम् सोमाय स्वाहा ॥ इदं सोमाय-इदन् मम ॥
यस मन्त्रले वेदीको दक्षिणभागमा प्रज्वलित समिधामा आहूति दिनु
ओम् प्रजापतेय स्वाहा ॥ इदं प्रजापतेय-इदन् मम ॥
ओम् इन्द्राय स्वाहा ॥ इदमिन्द्राय-इदन् मम ॥
यो दुई मन्त्रले वेदीको मध्यमा दुई आहूति दिनु

प्रातःकालीन-होममन्त्राः

ओम् सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्यः स्वाहा ॥ १ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
ओम् सूर्यो वचो ज्योतिर्वचः स्वाहा ॥ २ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
ओम् ज्योतिः सूर्यः सूर्यो ज्योतिः स्वाहा ॥ ३ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
ओम् सजूर्देवेन सवित्रा सजूर्देवेन सवित्या ।
जुषाणः सूर्यो वेतु स्वाहा ॥ ४ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३

यज्ञ-प्रार्थना

पूजनीयं प्रभो ह्यग्रे भाव उज्ज्वलं गनुहोम् ।
छाद्विन्ही छल-कपट मानसिक बल विनुहोम् ॥ १ ॥
वेदका बोलछौं कृचाहरु सत्यलाई धारण गरौं ।
हर्षमा हो सम्म सारा शोक-सागरबाट तरौं ॥ २ ॥
अन्तर्भाविक तथार गत पर उपकारकाई ।
अग्नि-भरणीया जलाग्नौ साध दिउं सत्कारकाई ॥ ३ ॥
नित्य श्रद्धा-भक्तिले यज्ञादि हामि गर्दछौं ।
रोग-पीडित विश्वको सन्ताप सब हर्दछौं ॥ ४ ॥
भावना भेटियोस मनबाट पाप अत्याचारको ।
कामना पूर्ण होउन् यज्ञबाट नर-नारिको ॥ ५ ॥
लाभकारी होस् हवन हर जीवधारीको लागि ।
वायु जल सबर्ग होस् शुभगन्ध धारणको लागि ॥ ६ ॥
स्वार्थ-भाव भेटियोस हाम्रो प्रेम-पथ विस्तार होस् ।
हुदैन ममको सार्थक प्रत्येकमा वयबहार होस् ॥ ७ ॥
प्रेमरसमा मग्न भई, तपाईंको बन्दा हामि गर्दछौं ।
हे नाथः तपाईंको करुणाको कामना हामि गर्दछौं ॥ ८ ॥

ओम् सर्वे भवन्तु सुखिनः सर्वे सन्तु निरामयाः
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु मा कश्चित् दुःख भाग्भवेत् ॥

हे ईश सब सुखी हुन्, कोहि नहोस् दुखारी।
सब हुन् निरोगी भगवन्, धन धान्यका भण्डारी।
सबमा भद्रभाव देखौं, सन्मार्गका पथिक भई।
दुःखी नहुन् कोहि, सुष्टिमा प्रान् धारी।

!! ओम् !!

यज्ञो वै श्रेष्ठतमं दहर्म

(यज्ञस्यैव यज्ञात्मा) १/३/१५

सार्वदेशिक आर्य प्रतिनिधिसभा द्वारा
स्वीकृत मन्त्र-तथा विधिनिर्देश सहित

दैनिक अग्निहोत्र

“स्वर्गकामो यजेत”
“नैर्ह वा एषा स्वर्ग्या यदग्निहोत्रम्”

(माध्यन्तिका श्रावण ब्राह्मण १/३/१५)

स्वर्ग अर्थात् सुख, शान्ति, स्वास्थ्य, दिव्यगु,
विद्या, बल, पुत्र, धन, सम्पत्ति, यश, किर्ति तथा
मोक्ष सम्म पुर्याउने नौका अग्निहोत्र (यज्ञ) नै हो,
त्यसैले स्वर्गका अभिलाषीले यज्ञ गर्नु पर्दछ

प्रकाशकः

नेपाल आर्यसमाज

केन्द्रीय कार्यालय

टंकप्रसाद मार्ग, बानेश्वर रुष्टारम, काठमाडौं, नेपाल

सम्पर्कः +९७७-१-४४९२२६५/

इमेलः naryasamaj@yahoo.com

सूचनाः प्रेम आर्य

ओम् भूरनये प्राणाय स्वाहा । इदमनये प्राणाय-इदन् मम ॥ १ ॥
ओम् भुवर्वायवेऽपानाय स्वाहा । इदं वायवेऽपानाय-इदन् मम ॥ २ ॥
ओम् स्वर्वादित्याय व्यानाय स्वाहा । इदमादित्याय व्यानाय-इदन् मम ॥ ३ ॥
ओम् भूर्भुवः स्वर्गनिवाच्यादित्येभ्यः प्राणापानव्यानेभ्यः स्वाहा ॥
इदमग्नि-वाच्यादित्येभ्यः प्राणापानव्यानेभ्यः-इदन् मम ॥ ४ ॥
ओम् आपो ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः स्वरो स्वाहा ॥ ५ ॥
ओ यो मेधां देवगणाः पितरश्चोपासते ।
तया मामद्य मेधयाऽने मेधाविनं कुरु स्वाहा ॥ ६ ॥ — ऋग्वेद ३-०-१४
ओ विश्वानि देव सवितरुतिरानि परा सुव ।
यद भ्रं तनः आ सुव स्वाहा ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
ओम् अने नय सुपथा रायेऽअस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठाने नमऽजितं विधेम स्वाहा ॥ — ऋग्वेद ४-०-१६

सार्वकालीन-होममन्त्राः

ओम् अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरनिः स्वाहा ॥ १ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
ओम् अग्निर्वचो ज्योतिर्वचः स्वाहा ॥ २ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
यो भवन्तद्वलाई मममा उच्चारण गरि तसो आहूति गर्ने
ओम् अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरनिः स्वाहा ॥ ३ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
ओम् सजूर्देवेन सवित्रा सजूर्देवेन सवित्या ।
जुषाणोऽअग्निर्वेतु स्वाहा ॥ ४ ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
ओम् भूरनये प्राणाय स्वाहा ॥ १ ॥
ओम् भुवर्वायवेऽपानाय स्वाहा ॥ २ ॥
ओम् स्वर्वादित्याय व्यानाय स्वाहा ॥ ३ ॥
ओम् भूर्भुवः स्वर्गनिवाच्यादित्येभ्यः प्राणापानव्यानेभ्यः स्वाहा ॥ ४ ॥
ओम् आपो ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः स्वरो स्वाहा ॥ ५ ॥
गणेशो मन्त्रलाई तीन पटक बोलेर आहूति दिने
ओम् भूर्भुवः स्वः । तस्यवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि ।
धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ — ऋग्वेद ३-०-३
मिम मन्त्रलाई तीन पटक बोलेर पुनको तीन आहूति दिने
ओम् सर्वे वै पूर्णं शः स्वाहा ॥